

KRONIKA ZAKŁADU GEOGRAFII RELIGII

W kwietniu 1995 roku Zakład Geografii Religii był inicjatorem i organizatorem trzech znaczących wydarzeń, odbywających się w ramach Konwersatorium Pielgrzymkowego.

W dniu 20 kwietnia w Zakładzie Geografii Religii miała miejsce promocja periodyku *"Peregrinus Cracoviensis"*. Uroczystość tę zaszczycili swoją obecnością Ojciec Generał Zakonu Paulinów Jan Nalaskowski oraz Prorektor Uniwersytetu Jagiellońskiego prof. dr hab. Franciszek Ziejka. Wykład pt. *"Chrześcijańskie spojrzenie na środowisko przyrodnicze jako na przestrzeń pielgrzymowania"* wygłosił dyrektor Instytutu Geografii doc. dr hab. Ludwik Kaszowski. Następnie krótkie przemówienia wygłosili: prof. dr hab. F. Ziejka, doc. dr hab. L. Kaszowski oraz prof. dr hab. A. Jackowski (redaktor naczelny). Podkreślono, iż nowy periodyk jest jedynym w Europie czasopismem naukowym poświęconym szeroko pojętej problematyce ośrodków kultu religijnego i pielgrzymek. Goście wysoko ocenili stronę edytorską pisma, co jest zasługą redaktora technicznego mgr. Mariana Drażka. Warto dodać, iż cały materiał - wraz z matrycami - przygotowano do druku w Zakładzie Geografii Religii. W promocji uczestniczyło kilkadziesiąt osób, m.in. z Uniwersytetu Jagiellońskiego, Papieskiej Akademii Teologicznej, Wyższych Seminarium Duchownych, placówek muzealnych, przedstawiciele władz samorządowych. Specjalny egzemplarz pisma zos-tał przekazany Ojcu Świętemu Janowi Pawłowi II.

Dwudziestego drugiego kwietnia odbyła się pierwsza Studencka Sesja Pielgrzymkowa zorganizowana przez studentów-magistrantów w Zakładzie Geografii Religii: Elżbietę Bilską i Grzegorza Grabowskiego. Obrady otworzył dyrektor Instytutu Geografii UJ doc. dr hab. Ludwik Kaszowski. Wygłoszono następujące referaty: R. Piwowarczyk (PAT) - "Pielgrzymka i sanktuarium w sensie teologicznym i historyczno-biblijnym", J. Podolska (Instytut Historii UJ) - "Pielgrzymi polscy w Ziemi Świętej w latach 1350-1450", G. Grabowski (Instytut Geografii UJ) - "Ewangelicy na Śląsku Cieszyńskim od XVI wieku do 1918 roku", E. Bilska (Instytut Geografii UJ) - "Pielgrzymki do sanktuariów Męki Pańskiej - geneza, przemiany i współ-czesność", M.J. Pacan OSP-PE (Wyższe Seminarium Duchowne OO. Paulinów na Skalce) - "Trasy pieszych pielgrzymek z Warszawy na Jasną Górę", A. Wilkońska (Instytut Geografii UJ) - "Lour-des 20 lat później. Pielgrzymka osób z upośledzeniem umysłowym z okazji 20-lecia istnienia Ruchu Wiara i Światło, A. Rzeszowski (Instytut Religioznawstwa UJ) - "Bardo Śląskie jako ośrodek kultu religijnego". W sesji uczestniczyli również promotorzy i opiekunowie referentów: prof. D. Quirini-Popławska (Insty-

tut Historii UJ), ks.dr M. Ostrowski (PAT), O.dr Z.S. Jabłoński (WSD OO. Paulinów), prof. A. Jackowski (Instytut Geografii UJ). Streszczenia referatów są opublikowane w niniejszym numerze periodyku "Peregrinus Cracoviensis".

W dniach 24 i 25 kwietnia przy współudziale Sanktuarium OO. Bernardynów, a szczególnie śp. Ojca Kustosza Stanisława Szydełko, zorganizowano wyjazdowe Konwersatorium Pielgrzymkowe nt. "Tradycję, współczesność i przyszłość pielgrzymek w Kalwarii Zebrzydowskiej". Obrady odbywały się w budynku Wyższego Seminarium Duchownego OO. Bernardynów w Kalwarii Zebrzydowskiej. Konwersatorium to zostało uznane za pierwszą imprezę naukową, inaugurującą jubileusz 400-lecia Kalwarii Zebrzydowskiej. Szczegółowe sprawozdanie z konferencji wraz z materiałami zamieszczone zostało w drugim numerze periodyku "Peregrinus Cracoviensis".

We wrześniu 1995 roku pracownicy Zakładu Geografii Religii tradycyjnie wzięli udział w seminarium terenowym "Warsztaty badawcze z geografii turystyki" zorganizowanym przez Katedrę Geografii Miast i Turystyki Uniwersytetu Łódzkiego. W sesji dotyczącej turystyki pielgrzymkowej referaty wygłosili: mgr R. Janiec - "Kraków jako ośrodek turystyki religijnej. Koncepcja pracy doktorskiej", mgr I. Soljan - "Ośrodki pielgrzymkowe w Karpatach Polskich. Koncepcja pracy doktorskiej", mgr A. Marciniak - "Święta Góra Grabarka jako ośrodek kultu religijnego", mgr E. Bilska - "Kalwarie w Polsce. Studium turystyczno- pielgrzymkowe".

W roku akademickim 1995/96 powiększył się skład osobowy Zakładu Geografii Religii. Aktualni pracownicy Zakładu: prof. dr hab. Antoni Jackowski - kierownik Zakładu oraz mgr Elżbieta Bilska, mgr Renata Janiec, mgr Alicja Marciniak, mgr Halina Matlak, mgr Izabela Soljan.

W dniu 5 października 1995 roku, w ramach XVIII Krakowskich Dni Turystyki, Zakład Geografii Religii zorganizował sesję popularno-naukową nt. "Turystyka religijna a środowisko geograficzne". Na program sesji złożyły się następujące referaty:

prof. dr hab. D. Ptaszycka-Jackowska - "Turystyka a ochrona środowiska wobec nauki Kościoła", mgr R. Janiec, mgr I. Soljan - "Góry jako miejsca święte w religiach świata", mgr A. Marciniak - "Wiktorówki - miejsce kultu maryjnego", dr hab. J. Groch - "Święta Góra Athos".

W dniach 6-8 października mgr R. Janiec i mgr I. Soljan uczestniczyły w seminarium ekologiczno-przyrodniczym "Sacrum i przyroda" zorganizowanym w Zawoi

KRONIKA ZAKŁADU GEOGRAFII RELIGII

z okazji wspomnienia św. Franciszka patrona ekologicznych oraz 40-lecia Babiogórskiego Parku Narodowego. Zaprezentowały tam referat pt. "Aspekt sakralny środowiska geograficznego w różnych religiach świata".

W listopadzie 1995 roku (9-10 listopada) Zakład Geografii Religii wspólnie z Politechniką Krakowską i Sanktuarium OO. Bernardynów zorganizował w Kalwarii Zebrzydowskiej międzynarodową konferencję nt. "Sacrum w ogrodach historycznych i symbolika ich roślinności". Dyrektor Instytutu Geografii doc. dr hab. Ludwik Kaszowski wygłosił referat pt. "Ziemia - Ogród Boży".

W dniach 15-17 listopada 1995 roku pracownicy Zakładu Geografii Religii uczestniczyli w Międzynarodowym Forum Ośrodków Kultu Religijnego zorganizowanym w Częstochowie z inicjatywy tamtejszego Urzędu Miasta i Urzędu Wojewódzkiego. Patronat nad imprezą objęli: Klasztor OO. Paulinów na Jasnej Górze, Komisja Episkopatu Polski d/s Duszpasterstwa Turystycznego oraz Urząd Kultury Fizycznej i Turystyki. Forum to miało na celu m.in.: nawiązanie bliższych kontaktów pomiędzy sanktuariami, wymianę doświadczeń w zakresie organizacji i rozwoju ruchu pielgrzymkoturystycznego, wypracowanie wspólnych metod promocji miast-sanktuariów. Doświadczenia ośrodków zagranicznych w tym zakresie zaprezentowali przedstawiciele Altötting oraz francuskiego klubu "Six villes et sanctuaires". Z polskich sanktuariów poza Jasną Górą obecni byli przedstawiciele Kalwarii Zebrzydowskiej, Kalwarii Paclawskiej, Góry Świętej Anny, Kłodnia, Leśnej Podlaskiej, Wambierzyc, Świętej Lipki. Zagadnienia związane ze współczesnymi tendencjami rozwoju ruchu pielgrzymkowego w Polsce i na świecie przybliżył zebrany prof. dr hab. Antoni Jackowski. W ostatnim dniu obrad prof. A. Jackowski dokonał również podsumowania Forum i przedstawił wnioski zgłaszane podczas wystąpień i ożywionej dyskusji. Owocem Forum było podpisanie przez przedstawicieli zainteresowanych sanktuariów "Listu intencyjnego w sprawie porozumienia miast i gmin - ośrodków kultu religijnego w Polsce". Doradcą i koordynatorem w zakresie naukowym przyszłego Stowarzyszenia byłby Zakład Geografii Religii.

Forum towarzyszyła wystawa "Polska pielgrzymująca" autorstwa prof. A. Jackowskiego, pierwsza tego typu w Polsce. Uroczyste jej otwarcie z udziałem Pani Prezydent Miasta Częstochowy - Haliny Rozpondek miało miejsce w pierwszym dniu obrad. Celem wystawy było ukazanie na tle migracji pielgrzymkowych w skali świata i Europy szczególnie roli Polski, a zwłaszcza Jasnej Góry. Wspaniale opracowane mapy i wy-

kresy ilustrujące wielkość i zasięg ruchu pielgrzymkowego nie tylko w chrześcijaństwie pozwoliły zwiędzającym lepiej zrozumieć fenomen pielgrzymek i pielgrzymowania na przestrzeni wieków. W trakcie Forum goście mieli również okazję zwiedzenia Klasztoru Jasnogórskiego oraz miejsc pielgrzymkowych w okolicach Częstochowy (Mstów, Gidle, Św. Anna, Leśniów).

Dwudziestego piątego listopada 1995 roku w Częstochowie miała miejsce uroczysta inauguracja działalności Podyplomowego Studium "Pielgrzymki. Turystyka Religijna". Studium to powstało z inicjatywy trzech placówek: Klasztoru Jasnogórskiego, Wyższej Szkoły Języków Obcych i Ekonomii w Częstochowie oraz Instytutu Geografii Uniwersytetu Jagiellońskiego. Zrodziło się z potrzeby kształcenia wykwalifikowanych kadr do obsługi ruchu pątniczego i przewodnictwa po sanktuariach. Dyrektorem Studium został O. dr Z. S. Jabłoński OSPPE. Funkcje przewodniczącego Rady Programowej powierzono prof. dr. hab. A. Jackowskiemu, zastępcy przewodniczącego - doc. dr. hab. L. Kaszowskiemu, sekretarza - dr. hab. J. Grochowi. Uroczystość inauguracyjną zaszczycił swoją obecnością Prorektor Uniwersytetu Jagiellońskiego - prof. dr hab. Franciszek Ziejka. Na ręce Generała Zakonu Paulinów O. J. Nalaskowskiego list gratulacyjny przesłał Rektor Uniwersytetu Jagiellońskiego - prof. dr hab. Aleksander Koj. Uroczystość rozpoczęła się Mszą św. w Kaplicy Matki Bożej sprawowaną przez Księdza Arcybiskupa Stanisława Nowaka, Metropolite Częstochowskiego. Następnie w Starej Bibliotece klasztornej gości i słuchaczy powitał Ojciec Przeor - Szczepan Koźnik OSPPE. Krótkie przemówienia wygłosili: Ojciec General Jan Nalaskowski OSPPE, br. Andrzej Kryński - rektor Wyższej Szkoły Języków Obcych i Ekonomii i doc. dr hab. Ludwik Kaszowski - dyrektor Instytutu Geografii UJ. Z kolei głos zabrał dyrektor Studium - Ojciec dr S.Z. Jabłoński, który też wręczył przyszłym słuchaczom indeksy. Wykład inauguracyjny "Pątnictwo narodowe do Krakowa w okresie rozbiorów" wygłosił prof. dr hab. F. Ziejka, Prorektor Uniwersytetu Jagiellońskiego.

W grudniu 1995 roku (8-10 grudnia) prof. dr hab. Antoni Jackowski wziął udział w odbywającym się na Jasnej Górze Sympozjum Mariologicznym "Maryja Matka Pana w tajemnicy zbawienia czczona dzisiaj w Duchu Świętym przez Kościoły Wschodu i Zachodu". W sesji IV "Sanktuaria-pielgrzymki" prof. A. Jackowski wygłosił referat nt. "Pielgrzymki do sanktuariów maryjnych jako jeden z czynników integracji Wschodu z Zachodem". Referat ten został zakwalifikowany do przedstawienia na Międzynarodowym Kongresie Mariologicznym, który odbędzie się w sierpniu 1996 roku na Jasnej Górze.

KRONIKA ZAKŁADU GEOGRAFII RELIGII

W grudniu 1995 roku zakończyła się realizacja projektu badawczego "Geografia kultury religijnej w Polsce i jej przemiany w okresie XVII-XX w. na przykładzie ośrodków kulturowych i migracji pielgrzymkowych" (PB 0119/P2/92/03). W projekcie uczestniczyli: prof. dr hab. Antoni Jackowski (Instytut Geografii UJ) - kierownik projektu, prof. dr hab. Aleksandra Witkowska OSU (KUL), dr Zachariasz S. Jabłoński (Wyższe Seminarium Duchowne OO. Paulinów w Krakowie), mgr Elżbieta Biłska (Instytut Geografii UJ) oraz mgr Izabela Sołjan (Instytut Geografii UJ). Owoc kilkuletnich badań (od 1992 roku) stanowi publikacja "Przestrzeń i sacrum. Geografia kultury religijnej w Polsce i jej przemiany w okresie od XVII do XX w. na przykładzie ośrodków kultu i migracji pielgrzymkowych", która ukazała się w grudniu 1995 roku.

W styczniu 1996 roku list z życzeniami świąteczno-norocznymi na ręce Profesora A. Jackowskiego i całej wspólnoty geograficznej UJ skierował Ojciec Święty Jan Paweł II. Papież przekazał również podziękowania za przekazany Mu drugi numer pisma "Peregrinus Cracoviensis" poświęcony Kalwarii Zebrzydowskiej.

W dniu 22 marca 1996 roku w Zakładzie Geografii Religii odbyło się spotkanie z przedstawicielami Komitetu Lokalnego przygotowującego XII Międzynarodowy Kongres Mariologiczny w sierpniu 1996 roku na Jasnej Górze. Stronę kościelną reprezentowali: ks. biskup Julian Wojtkowski - przewodniczący Sekcji Mariologicznej Teologów Polskich, ks. dr Teofil Siudy - przewodniczący Komitetu Lokalnego, O. dr Jan Pach OSPPE - wiceprzewodniczący Komitetu. Zakład Geografii Religii zobowiązał się do opracowania przewodnika-informatora dotyczącego miejsc i obiektów kulturowych na planowanej - dla uczestników Kongresu - trasie objazdu terenowego (przewidywana trasa: Częstochowa - Kraków - Wadowice - Oświęcim - Częstochowa).

W okresie od marca 1995 roku do chwili zamknięcia niniejszego numeru (marzec 1996) gośćmi Zakładu Geografii Religii byli również: rektor Papieskiej Akademii Teologicznej w Krakowie - ks. prof. Adam Kubiś, prorektor Uniwersytetu Jagiellońskiego - prof. dr hab. Stanisław Hodorowicz, wicedyrektor TEAM- group - dr inż. Michele Mainenti.

W ramach comiesięcznych posiedzeń Konwersatorium Pielgrzymkowego od marca 1995 roku do marca 1996 roku wygłoszono następujące referaty:

16.03.1995 mgr Urszula Janicka-Krzywda (Muzeum Etnograficzne), "Postać Najświętszej Marii Panny w folklorze słownym Polskiego Podkarpacia"

20.04. 1995 doc. dr hab. Ludwik Kaszowski (Instytut Geografii UJ), "Chrześcijańskie spojrzenie na środowisko przyrodnicze jako na przestrzeń pielgrzymowania"

18.05.1995 O. dr Zachariasz S. Jabłoński OSPPE (Wyższe Seminarium Duchowne OO. Paulinów), "Piesza pielgrzymka ze Skalki na Jasną Górę w przestrzeni współczesnego życia społecznego"

22.06.1995 Ks. mgr Zdzisław Balon (Diecezjalny Duszpasterz Akademicki), mgr Krystyna Samsonowska (Instytut Historii UJ) "Piesza Pielgrzymka Krakowska na Jasną Górę"

19.10.1995 Prof. dr hab. Zdzisław Mach (Instytut Socjologii UJ), "Symbolika narodowa i religijna centrum pielgrzymkowego w odniesieniu do współczesnej tożsamości Polaków"

23.11.1995 Prof. dr hab. Antoni Jackowski (Instytut Geografii UJ), "Współczesny ruch pielgrzymkowy w Polsce"

14.12.1995 mgr Wojciech Mruk (Instytut Historii UJ), "Pozycja prawna pielgrzyma w średniowieczu"

18.01.1996 dr Ryszard Skowron (Państwowe Zbiory Sztuki na Wawelu), "Polscy pielgrzymi na szlaku do Compostelli w XVI i XVII wieku"

15.02. 1996 mgr Izabela Sołjan (Instytut Geografii UJ), "Ośrodki kultu religijnego w Karpatach Polskich w okresie zaborów (1772-1918)"

21.03.1996 Prof. dr hab. Zdzisław Żygulski (junior) (Muzeum Czartoryskich), "Siedziby Joannitów".

opracowała: Izabela Sołjan